

COMISIA COMUNITĂȚILOR EUROPENE

Bruxelles, 22.10.2007
COM(2007) 642 final

COMUNICAREA COMISIEI CĂTRE CONSILIU ȘI PARLAMENTUL EUROPEAN

Raport intermediar de activitate privind strategia de dezvoltare durabilă pe 2007

{SEC(2007)1416}

CUPRINS

1.	Introducere	3
2.	Asigurarea coerenței între strategiile UE și a parteneriatului dintre factorii implicați	4
3.	Evaluarea progreselor realizate în ceea ce privește provocările principale	4
3.1.	Schimbările climatice și energia nepoluantă.....	4
3.2.	Transport durabil.....	5
3.3.	Consumul și producția durabile	7
3.4.	Conservarea și gestionarea resurselor naturale	8
3.5.	Sănătatea publică.....	9
3.6.	Incluziunea socială, demografia și migrarea.....	10
3.7.	Sărăcia mondială	11
4.	Politici intersectoriale.....	12
4.1.	Educația și formarea.....	12
4.2.	Cercetare și dezvoltare	13
4.3.	Finanțare și instrumente economice.....	13
5.	Aplicarea strategiei în parteneriat	14
5.1.	Comunicarea, mobilizarea factorilor și multiplicarea reușitelor.....	14
5.2.	Obținerea de rezultate	14
6.	Concluzie.....	15

1. INTRODUCERE

În 2005, Consiliul European a stabilit principiile după care trebuie să se orienteze Europa pe calea spre o dezvoltare durabilă. Printre aceste principii se numără și necesitatea permanentă de a încuraja prosperitatea economică pe baza unei economii inovatoare, competitive și eco-eficiente, de a proteja și ameliora calitatea mediului înconjurător; de a promova echitatea și coeziunea socială în mod solidar cu restul lumii. În 2006, Consiliul European a adoptat o strategie revizuită de dezvoltare durabilă (SDD) prin care a stabilit un singur plan coerent privitor la modul în care Uniunea Europeană va asigura mai eficient respectarea acestor principii și va atinge obiectivul global al dezvoltării durabile consacrat în tratat. Acest plan constă din șapte provocări importante care trebuie soluționate dacă Europa dorește să avanseze pe calea unei dezvoltări durabile și să mențină prosperitatea și bunăstarea la nivelurile actuale. Având în vedere că obiectivele care țin de SDD nu pot fi realizate decât în strânsă colaborare cu statele membre, acest plan a inițiat un nou proces de revizuire și raportare care implică statele membre și Comisia.

Prezentul raport de activitate reprezintă prima evaluare bazată pe acest nou mod de lucru. Raportul examinează rezultatele obținute în realizarea celor șapte obiective cheie și identifică inițiativele politice luate atât la nivel european, cât și la nivelul statelor membre care au contribuit la aceste rezultate. Întrucât nu ar fi fost posibil să se identifice tendințe semnificative pe baza datelor de pe un singur an, anul 2000 a fost ales ca perioadă de referință pentru evaluarea progreselor realizate în diferite domenii.

Prezentul raport oferă un prim rezumat al situației¹. Acesta arată că s-au înregistrat progrese relativ modeste pe teren. Evoluția inițiativelor politice luate atât la nivel comunitar, cât și la nivelul statelor membre este mai încurajatoare. Schimbările climatice și energia durabilă au devenit astfel priorități majore pentru agenda internă și internațională a Uniunii Europene. Aceste progrese notabile realizate pe plan politic ar trebui concretizate pe teren în anii următori. Se pare că există o convergență din ce în ce mai mare între diferiții factori implicați în ceea ce privește prioritățile: Uniunea Europeană, statele membre, grupurile de cetățeni, ONG-urile și întreprinderile se concentrează din ce în ce mai mult pe aceleași probleme și acționează în vederea realizării aceluiași obiective.

Bilanțul situației a furnizat baza discuțiilor care au avut loc în cadrul diferitelor forumuri de politică sectorială după reuniunea mondială la nivel înalt privind dezvoltarea durabilă (2002) și în cadrul coordonării SDD, în ceea ce privește necesitatea de a modifica orientarea sau ritmul inițiativelor politice, în vederea redefinirii și recalibrării obiectivelor pe termen lung.

¹ În conformitate cu cererea Consiliului, analiza progreselor realizate în aplicarea SDD se sprijină pe diferite surse - rapoartele naționale furnizate de coordonatorii naționali ai SDD, așa cum se specifică în SDD europeană, raportul de monitorizare al Eurostat bazat pe indicatorii de dezvoltare durabilă (IDD) care a utilizat anul 2000 ca situație de referință, un document de lucru al serviciilor Comisiei, precum și un studiu realizat de experți independenți.

2. ASIGURAREA COERENȚEI ÎNTRE STRATEGIILE UE ȘI A PARTENARIATULUI DINTRE FACTORII IMPLICAȚI

Una dintre cerințele esențiale ale strategiei pe 2006 a fost implicarea tuturor factorilor – Uniunea Europeană, statele membre la nivel național, regional și local, societatea civilă, precum și întreprinderile – în cadrul unui parteneriat axat pe aceleași priorități și asigurarea coerenței între diversele domenii politice. Acesta este un proces de lungă durată, dar care poate fi realizat, după cum o demonstrează experiența dobândită în primul an de aplicare a strategiei.

Analiza a arătat că asigurarea coerenței între domeniile politice reprezintă o provocare la toate nivelurile de guvernare. La nivelul Uniunii Europene, provocarea constă în a acționa în favoarea convergenței către obiectivul global pe termen lung al dezvoltării durabile, punând accentul pe calitatea vieții, echitatea între generații și viabilitatea pe termen lung a societății europene, și către obiectivul pe termen mediu al creșterii, competitivității și creării de locuri de muncă în conformitate cu strategia de la Lisabona. Prioritățile reprezentate de energie și schimbările climatice oferă un bun exemplu privind modul în care aceste obiective strategice pe termen mediu și lung au fost în convergență. Piața unică constituie un alt exemplu care demonstrează că deschiderea pieței poate promova creșterea și bună-starea, dacă este însoțită de măsuri sociale și de mediu. Programul de lucru al Uniunii Europene pentru ameliorarea legislației a contribuit, de asemenea, la asigurarea coerenței între domeniile politice, prin solicitarea de evaluări sistematice ale consecințelor economice, sociale și de mediu în ceea ce privește toate inițiativele politice majore.

3. EVALUAREA PROGRESSELOR REALIZATE ÎN CEEA CE PRIVEȘTE PROVOCĂRILE PRINCIPALE

Cele ce urmează reprezintă o analiză a situației în fiecare din cele șapte domenii prioritare ale SDD. Sunt evidențiate măsurile luate atât la nivel comunitar, cât și la nivelul statelor membre în vederea realizării obiectivelor politice. Având în vedere că toate provocările se leagă între ele, soluțiile aplicate într-unul din cazuri au, așadar, un impact asupra celorlalte provocări și se sprijină reciproc.

3.1. Schimbările climatice și energia nepoluantă

Uniunea Europeană face progrese în ceea ce privește reducerea gazelor cu efect de seră (GES), iar previziunile indică faptul că obiectivul de la Kyoto va putea fi atins de către Comunitate, dacă statele membre implementează și pun în aplicare cât mai curând posibil politicile și măsurile suplimentare planificate, în contextul creșterii economiei europene.

În 2005, emisiile de gaze cu efect de seră în UE-15 s-au diminuat cu 2% în comparație cu nivelul înregistrat în anul de referință stabilit în conformitate cu protocolul de la Kyoto.

Pentru a realiza obiectivele de la Kyoto, va fi din ce în ce mai necesar să se recurgă la surse de energie regenerabilă. În anii 90, consumul global de energie din surse regenerabile în UE-27 a crescut în medie cu 3,2% pe an, până la 4,1% între 2000 și 2005. În ciuda acestei creșteri, proporția energiei regenerabile din consumul final de energie a atins numai 8,5% în 2005, din cauza ratei de creștere relativ ridicate a consumului intern brut. Creșterea anuală medie este insuficientă pentru a atinge obiectivul de 12% la consumul global fixat pentru 2010. În 2005, proporția

biocombustibililor nu a reprezentat decât 1,08% din consumul de energie din UE-27, departe de obiectivul de 5,75% fixat pentru 2010.

S-au luat importante măsuri de perspectivă în acest domeniu la nivel european, cea mai semnificativă fiind noua politică integrată a Consiliului European în materie de schimbări climatice și energie adoptată în martie 2007, care fixează obiective ambițioase și obligatorii pentru 2020 în privința reducerii gazelor cu efect de seră, a energiilor regenerabile și a biocombustibililor. Printre alte inițiative se numără un plan de acțiune pentru eficiența energetică (octombrie 2006) și lucrările privind captura și stocarea carbonului.²

Aproape toate statele membre au adoptat până în prezent strategii naționale privind schimbările climatice fie ca strategii separate, fie în cadrul programelor naționale de politică energetică. Unele state membre au înființat birouri specifice și consilii științifice care să se ocupe de chestiuni legate de schimbările climatice (UK, SE). Alte state membre adoptă inițiative în ceea ce privește impozitarea. În 2007, au fost adoptate 23 de planuri naționale de alocare în conformitate cu directiva de comercializare a emisiilor, în vederea reducerii emisiilor la 1903,43 de milioane de tone pe an în loc de 2101,64 milioane de tone inițial propuse de statele membre.

Sunt necesare eforturi continue pentru realizarea obiectivelor fixate cu privire la schimbările climatice și energia regenerabilă în termenele convenite. Acest lucru va necesita o preocupare constantă în ceea ce privește reușita schemei de comercializare a emisiilor, promovarea energiei regenerabile și utilizarea durabilă a biocombustibililor, precum și elaborarea de strategii și planuri de adaptare la schimbările climatice.

3.2. Transport durabil

Europa nu se află încă pe calea spre un transport durabil. Consumul de energie în funcție de tipul de transport, luat ca indicator al cererii de transport, a crescut în medie cu 1,3% pe an între 2000 și 2005 în UE-27, o valoare ușor inferioară creșterii medii de 1,7% din PIB din aceeași perioadă, ceea ce nu denotă semne reale de disociere.

Între 2000 și 2005, în UE-27, emisiile de gaze cu efect de seră cauzate de transporturi au continuat să crească cu o medie anuală de 1,2%. În 2004, transporturile interne au fost responsabile de 21% din emisiile totale de gaze cu efect de seră în UE-15. Între 1990 și 2004, emisiile au crescut cu 26%, în timp ce emisiile provenind din alte sectoare s-au diminuat. În UE-15, cantitățile medii de CO₂ emise pe kilometru de noile automobile s-au diminuat constant între 2000 și 2004, cu o medie anuală de 1,3%, dar această medie este mai scăzută în comparație cu deceniul precedent și nu permite atingerea obiectivului de 140 grame pe kilometru până în 2008-2009 sau a obiectivului de 120 grame pe kilometru până în 2012.

Obiectivul care constă în trecerea într-o manieră echilibrată la moduri de transport ecologice nu a fost atins. În UE-27, proporția transportului rutier din transportul intern de marfă a continuat să crească, deși într-un ritm relativ redus, începând cu 2000 pentru a atinge 76,5% în 2005. Numărul de călători-kilometri realizați pe vehicul a prezentat o relativă stabilitate în UE-15, dar a atins totuși 84,8% din transportul total intern de călători în 2004. Numărul de ambuteiaje este în creștere.

²

Comunicarea din 10 ianuarie, „Limitarea schimbărilor climatice globale la 2 °Celsius: calea de urmat pentru 2020 și dincolo de această dată” și „O politică energetică pentru Europa”.

În ceea ce privește aspectele pozitive, s-au făcut progrese legate de reducerea emisiilor de substanțe poluante provenind din transporturi, emisiile scăzând cu 4,4% pe an în medie între 2000 și 2004 în cazul precursorilor de ozon și cu 4,2% în cazul particulelor.

De asemenea, în ciuda creșterii traficului rutier, numărul de persoane care și-au pierdut viața în accidente s-a diminuat constant în UE-27 și UE-15. UE-15 are șanse mari să atingă obiectivul propus de diminuare cu jumătate a numărului de decese până în 2010 în raport cu 2000, dar UE-27 are o ușoară întârziere.

Printre principalele măsuri politice adoptate de Uniunea Europeană se numără revizuirea intermediară a Cărții albe a Comisiei privind transporturile; Cartea verde privind mobilitatea urbană, adoptarea de regulamente (denumite și standarde Euro 5 și 6) care stabilesc valori mai stricte pentru automobile și vehicule comerciale ușoare; și propunerile Comisiei de modificare a directivei privind calitatea combustibililor și a Directivei 2003/96 privind nivelurile minime ale accizelor la motorina pentru transportul rutier și care vizează includerea transportului aerian în schema UE de comercializare a emisiilor. A fost adoptat un plan de liberalizare a transportului feroviar și a fost revizuit cadrul juridic pentru serviciile de transport public.

Statele membre iau în prezent o serie de măsuri care favorizează evoluția către moduri de transport mai durabile și mai ecologice. Numai câteva state membre (FI) aplică strategii de transport. Alte state membre au inclus transportul durabil în cadrul altor strategii [de exemplu, amenajarea teritoriului, strategiile financiare (IE, IT)]. Alte inițiative includ taxele pentru camioane (AT), modernizarea infrastructurii rutiere și aplicarea de taxe (BG). Unele state membre au adoptat măsuri fiscale pentru a încuraja reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră, promovând, de asemenea, utilizarea vehiculelor mai mici și mai economice la combustibil (DK, PE), a combustibililor alternativi (RO) și a biocombustibililor (AT, BG) și aplicând scutiri de accize (DK), subvenții pentru impozite (HU) și stimulente financiare (IT). Alte state membre au stabilit limite locale de viteză și au introdus programe de tip „park and ride” (AT, MA). Multe state membre iau în prezent măsuri pentru promovarea trecerii la moduri de transport multimodale și ecologice (DK, HU) atât pentru călători (CZ), cât și pentru marfă (NL). Inițiativele legate de transportul public includ planuri de investiții în cazul transportului feroviar (la nivel național, regional și suburban), taxe rutiere și măsuri specifice pentru promovarea utilizării bicicletelor (AT, BG, DK, FR, IT, UK). În ceea ce privește siguranța rutieră, unele state membre au adoptat strategii naționale de siguranță rutieră (CZ, GR), altele au pus accentul pe un control sporit al vehiculelor (de exemplu BG) sau pe sisteme de control riguros al vitezei (FR).

Se pot lua măsuri suplimentare. Printre acestea se numără promovarea tehnologiilor care permit ameliorarea eficienței combustibililor, a sistemelor de propulsie mai ecologice și a modurilor de transport care consumă mai puțină energie; consolidarea normelor privind emisiile de substanțe poluante și de gaze cu efect de seră pentru toate modurile de transport; continuarea elaborării unei cartografii a emisiilor sonore și a dispozițiilor pentru reducerea la sursă a zgomotului produs de transporturi; adoptarea de măsuri privind mobilitatea urbană și utilizarea optimă a logisticii, precum și elaborarea de metodologii pentru perceperea taxelor de utilizare a infrastructurii.

3.3. Consumul și producția durabile

Consumul și producția durabile sunt dificil de evaluat în mod fiabil la scară largă. Însă, indicatorul cheie „Productivitatea resurselor” pune totuși în evidență faptul că creșterea economică nu este legată de consumul de materii prime. De asemenea, un număr din ce în ce mai mare de întreprinderi prezintă rapoarte privind performanțele lor ecologice, iar numărul de produse și servicii durabile este în creștere pe piață. În ciuda acestui progres, există un potențial neexploatat. De exemplu, în Uniunea Europeană, intensitatea materială medie este de aproximativ 1 kg/euro, adică puțin sub cea a Statelor Unite, dar dublu față de Japonia³. Uniunea Europeană ar putea să economisească cel puțin 20% din consumul său actual de energie într-un mod rentabil, ceea ce ar reprezenta o economie de 60 de miliarde de euro pe an sau consumul actual de energie combinat al Germaniei și al Finlandei.

Uniunea Europeană a luat o serie de inițiative în vederea revizuirii, stimulării și promovării producției și consumului durabile: punerea în aplicare a aspectelor ecologice ale directivei privind produsele care consumă energie și a Planului de acțiune al UE privind tehnologiile ecologice⁴; precum și continuarea lucrărilor privind sistemul de verificare al tehnologiilor de mediu. Cu sprijinul statelor membre, Uniunea Europeană continuă eforturile în vederea ameliorării etichetării ecologice și a sistemelor de monitorizare a mediului. Numărul de produse cu etichetă ecologică este totuși redus, iar schema de management de mediu și audit nu este generalizată, numărul de societăți EMAS înregistrate fiind estimat la 5 000 (dintr-un total de aproximativ 29 de milioane de societăți care operează în Uniunea Europeană).

Statele membre dispun de diverse strategii și planuri de acțiune privind aspectele consumului și producției durabile. O serie de campanii și acțiuni publicitare vizează promovarea consumului durabil, cum ar fi „guide to greener living” și campania „Every Action Counts” din Regatul Unit, concursurile școlare pentru promovarea consumului durabil (AT) și o campanie „Green Responsibility” (DK).

Autoritățile publice din întreaga Uniune Europeană iau măsuri pentru stimularea și sprijinirea responsabilității sociale a întreprinderilor (*corporate social responsibility*, CSR). În Țările de Jos, autoritățile au înființat CSR Netherlands, o fundație pentru schimbul de cunoștințe și experiență. Societăților listate la bursa din Franța le revine prin lege obligația de a include informații sociale și de mediu în rapoartele anuale.

Zece state membre au adoptat planuri naționale de acțiune privind contractele de achiziții publice ecologice și unele dintre ele au stabilit obiective naționale pentru acest tip de contracte. În Țările de Jos, până în 2010 achizițiile publice vor fi în proporție de 100% durabile. Regatul Unit a adoptat un plan de achiziții publice durabile. Swedish Environmental Management Council, o societate deținută în comun de autoritățile centrale și locale și de confederația întreprinderilor suedeze, oferă expertiză, formare și un instrument prin internet responsabililor de achiziții publice care doresc să includă cerințe de mediu în specificațiile tehnice.

Statele membre încurajează în mod activ inovarea în cadrul întreprinderilor și adoptarea unor tehnologii ecologice. Au fost înființate organisme mixte publice și private pentru consolidarea oportunităților de afaceri și a dezvoltării tehnologiilor

³ Raport al SEE: „Sustainable use and management of natural resources”, nr. 9/2005.
⁴ http://ec.europa.eu/environment/etap/pdfs/comm_pdf_com_2007_0162_f_en_acte.pdf

ecologice (SE, UK). Anumite state membre îmbunătățesc accesul tehnologiilor ecologice la finanțare, inclusiv prin stimulente financiare (UK) și prin acordarea de premii de inovare întreprinderilor (IT). SI a creat un centru de excelență pentru tehnologiile ecologice. 21 de state membre au întocmit foi de parcurs pentru implementarea Planului de acțiune pentru tehnologii ecologice (*Environmental Technologies Action Plan*, ETAP).

Se poate face mai mult. Acțiunile viitoare includ implementarea politicii integrate a produselor, consolidarea achizițiilor publice ecologice, reexaminarea schemei EMAS și a sistemului de etichete ecologice și promovarea studierii produselor și a procedeele de producție care utilizează mai puține resurse.

3.4. Conservarea și gestionarea resurselor naturale

Această provocare se referă la o serie de sectoare diferite. Progresele înregistrate către reducerea utilizării globale a resurselor naturale neregenerabile sunt măsurate de indicii „consumul intern de materiale” (Domestic Material Consumption, DMC). Acesta a scăzut cu 0,8% în medie pe an între 2000 și 2004, inversând tendința de creștere medie ușoară de 0,1% pe an înregistrată între 1990 și 2000⁵. Productivitatea resurselor a crescut cu 2,3% între 2000 și 2004. Unele elemente ale acestei provocări, precum eficiența resurselor, silvicultura și generarea deșeurilor prezintă un anumit grad de stabilitate. Cu toate acestea, anumiți subindicatori ai biodiversității, cum ar fi evoluțiile unor stocuri de pești, suscită preocupări majore.

Situația referitoare la resurse specifice cum sunt apa, aerul și solul, precum și biodiversitatea și pescuitul este diversă și complexă, iar datele pentru UE-27 sunt adesea incomplete. Între 2000 și 2003, majoritatea statelor membre pentru care există date disponibile par să fi redus presiunea asupra resurselor de apă, reducând extragerea de ape subterane. În ceea ce privește apele de suprafață, situația nu este la fel de clară. S-au înregistrat progrese în îmbunătățirea calității aerului, iar emisiile nocive provenite din transporturi – precursori de ozon, substanțe acidifiante și particule fine – au scăzut între 1990 și 2004. Calitatea solurilor continuă să se deterioreze din cauza faptului că schimbările climatice exacerbează emisiile de gaze cu efect de seră din sol și din cauza amenințărilor cum sunt eroziunea, alunecările de pământ, salinizarea și pierderea materiei organice. *Epuizarea stocurilor de pește rămâne o problemă.* Un procent considerabil din capturile de pește din apele gestionate de Uniunea Europeană este luat din stocuri care se află deja sub limitele biologice sigure, în special în cazul speciilor foarte apreciate (pește cu carnea albă). Evoluția unor stocuri demersale și bentonice, cum sunt codul, cambula și limba de mare rămâne îngrijorătoare. În timp ce populațiile de păsări comune par să se stabilizeze, un studiu recent arată că 15% dintre speciile de mamifere ale Europei sunt amenințate și alte 9% sunt aproape de statutul de specie amenințată. Populația a 27% dintre mamiferele europene este în declin. Numai 8% dintre populațiile speciilor de mamifere sunt în creștere.

Principalele inițiative europene pentru promovarea conservării resurselor și a biodiversității includ: implementarea actuală a directivelor-cadru privind calitatea aerului și apa, precum și a directivelor privind păsările și habitatele naturale; implementarea noului Fond European pentru Pescuit; Strategia tematică privind protecția solurilor; „Inițiativa privind aplicarea legislației, gestionarea și schimburile

⁵

Raportul de monitorizare al Eurostat din 2007.

comerciale în domeniul forestier (*Forest Law Enforcement, Governance and Trade, FLEGT*)”.

Majoritatea statelor membre au depus eforturi pentru îmbunătățirea gestionării și evitarea supraexploatării resurselor naturale regenerabile, în special în sectoarele agriculturii, silviculturii, pescuitului, promovării biodiversității, gestionării apelor și a gestionării deșeurilor. Toate statele aplică activ directivele-cadru privind deșeurile, calitatea aerului și apa. Prioritățile diferă, în mod natural, de la un stat membru la altul, noile state membre fiind, de exemplu, mai preocupate de tratarea apelor uzate. Anumite state membre (AT, DE) dispun de planuri de acțiune privind materiile prime care au obiectivul de a îmbunătăți eficiența resurselor. Majoritatea au întreprins acțiuni specifice pentru combaterea pierderii biodiversității și pentru desemnarea zonelor Natura 2000. Rezultatele în ceea ce privește atingerea obiectivelor de biodiversitate și desemnarea zonelor Natura 2000 variază semnificativ de la un stat membru la altul. Cu toate acestea, procentul de situri desemnate conform directivelor privind habitatele naturale a atins 93% în UE-15 și 82% în UE-25, numeroase state membre declarând că rețeaua este completă sau aproape completă.

Acțiunile ulterioare trebuie să includă o consolidare generală a integrării impacturilor asupra biodiversității în cadrul politicilor și al programelor (inclusiv o verificare a solidității PAC); o atenție continuă acordată aplicării directivelor-cadru privind deșeurile, calitatea aerului și apa, completarea rețelei Natura 2000 de zone protejate atât pe uscat cât și pe mare și asigurarea unei gestionări eficiente și a unei finanțări a rețelei; consolidarea eficacității gestionării internaționale în materie de biodiversitate. Obiectivul Uniunii Europene de a stopa pierderea biodiversității până în 2010 și de a contribui la reducerea semnificativă a ratei de pierdere a biodiversității la nivel mondial până în 2010 nu va putea fi îndeplinit decât dacă se depun eforturi suplimentare considerabile. Statele membre au o responsabilitate specială de a reconcilia, printr-o planificare îmbunătățită, necesitățile de utilizare și de dezvoltare a terenurilor cu conservarea biodiversității și menținerea serviciilor furnizate de ecosisteme.

3.5. Sănătatea publică

Europeenii nu numai că trăiesc mai mult, dar trăiesc o parte mai mare a vieții fără a fi afectați de probleme grave de sănătate. Numărul persoanelor care mor din cauza unor boli cronice a scăzut. Incidența accidentelor grave de muncă se reduce în mod constant.

În schimb, afecțiunile legate de stilul de viață, cum sunt obezitatea și afecțiunile psihice, devin o problemă din ce în ce mai mare. În funcție de țară, între 30 și 64% dintre bărbații tineri cu vârste cuprinse între 25 și 34 de ani erau supraponderali sau obezi în 2003 și între 12 și 47% dintre femeile tinere. Procentul de persoane supraponderale sau obeze de peste 65 de ani este considerabil mai mare, acesta variind între 62 și 80%. Obezitatea crește riscul apariției diabetului de tip 2, a bolilor cardiovasculare, a anumitor forme de cancer și a unei stări de sănătate precare datorită durerilor dorsale și depresiei. Estimările costurilor *directe* ale obezității în Uniunea Europeană în anii 1990 variaua între 1% din cheltuielile de asistență medicală în Țările de Jos și până la 3,1-4,2% în Germania și 6% în Belgia.

Fumatul continuă să ridice probleme de sănătate. 26% dintre europeni fumau în mod regulat în 2003, dintre care 32% bărbați și 21% femei⁶.

În ceea ce privește sănătatea mintală, deși rata sinuciderilor este în general în scădere, se înregistrează 60 000 de sinucideri anual, ceea ce depășește numărul europenilor uciși în accidente de circulație. Aproximativ 11,5% dintre europeni suferă de tulburări psihice. Problemele de sănătate mintală costă în prezent cel puțin 3-4% din PIB-ul Uniunii Europene. Conform previziunilor OMS, până în anul 2020 depresia va fi a doua boală la nivel planetar, după bolile cardiace.

Inegalitățile în materie de sănătate, măsurate prin diferențele din perspectiva speranței de viață între diversele grupuri sociale variază de la 4 la 6 ani pentru bărbați și de la 2 la 4 ani pentru femei. În anumite țări, aceste diferențe sunt considerabil mai ridicate (10 ani), iar în numeroase țări se pare că acest decalaj s-a mărit în ultimii 30 de ani. Majoritatea statelor membre care au aderat la Uniunea Europeană din mai 2004 au indicatori de sănătate considerabil mai scăzuți decât statele care erau membre înainte de mai 2004.

Deși majoritatea măsurilor politice se iau la nivelul statelor membre sau la nivel local, Uniunea Europeană a luat o serie de inițiative care se referă direct la sănătatea publică: examinarea opțiunilor pentru etichetarea generală în domeniul alimentelor și al alimentației; o Carte albă privind „O strategie pentru Europa privind problemele de sănătate legate de alimentație, excesul de greutate și obezitate”; un plan de acțiune pentru combaterea HIV/SIDA în Uniunea Europeană și în țările învecinate; o propunere de directivă-cadru privind utilizarea durabilă a pesticidelor și o nouă strategie europeană pentru sănătatea animalelor pentru perioada 2007-2013.

Statele membre desfășoară în mod activ inițiative pentru controlarea afecțiunilor legate de stilul de viață, pregătirea pentru pandemii și ameliorarea manipulării substanțelor chimice. Acestea nu au furnizat rapoarte cuprinzătoare privind activitățile în domeniul legislației aplicabile alimentelor și hranei pentru animale, al bunăstării animale, al sănătății mintale sau al reducerii inegalităților în materie de sănătate. Există un număr redus de exemple de bună cooperare interministerială și intersectorială privind sănătatea publică.

În general, Uniunea Europeană și statele membre trebuie să-și continue acțiunile pentru controlarea tendinței actuale de creștere a incidenței afecțiunilor legate de stilul de viață. Trebuie să se acorde o atenție permanentă sănătății și mediului (impactul poluării chimice și aeriene). Inegalitățile persistente în materie de sănătate observate în Europa trebuie examinate mai aprofundat, atât la nivel comunitar, cât și la nivelul statelor membre.

3.6. Incluziunea socială, demografia și migrarea

O Europă durabilă trebuie să asigure solidaritatea între generații și în cadrul acestora pentru a îmbunătăți calitatea vieții în general. Este îngrijorător faptul că 16% din populația Uniunii Europene este expusă sărăciei, cele mai vulnerabile categorii fiind copiii, familiile monoparentale și persoanele în vârstă. Integrarea rămâne o provocare în numeroase state membre, în special în anumite state în care populațiile neautohtone se confruntă cu o rată constant ridicată a șomajului. Rata șomajului în

⁶ Raportul de monitorizare al Eurostat din 2007 și surse din Direcțiile Generale ale Comisiei, precum și surse internaționale, inclusiv OMS.

rândul tinerilor rămâne ridicată, iar numărul mare al elevilor care abandonează prematur sistemul de învățământ ridică probleme în anumite state membre.

În schimb, șomajul este scăzut în toate țările și s-au înregistrat progrese modeste în ceea ce privește coeziunea socială și teritorială, în ciuda faptului că există diferențe considerabile între regiunile cele mai bogate și regiunile cele mai sărace ale Uniunii Europene. Sistemele de protecție socială sunt modernizate pentru a face față evoluției demografice. Femeile participă din ce în ce mai mult la forța de muncă, iar vârsta medie de pensionare este mai mare. Statele membre pun în aplicare reforme ale sistemelor de pensii și de sănătate.

Metoda deschisă de coordonare este principalul instrument al Uniunii Europene pentru combaterea excluziunii sociale și a sărăciei. Printre inițiativele recente se numără un nou cadru al Consiliului pentru protecție și incluziune socială, o nouă foaie de parcurs 2006-2010 pentru egalitatea între femei și bărbați și o comunicare pe tema viitorului demografic al Europei. În perioada 2007-2009 se va implementa un amplu plan de politici privind migrația legală (cuprinzând o directivă-cadru și patru directive specifice).

Toate statele membre au prezentat strategii de protecție socială și de incluziune socială pentru perioada 2006-2008 în cele trei domenii. Amploarea și calendarul măsurilor pentru a răspunde provocărilor demografice variază semnificativ între țări, la fel ca răspunsurile la nivel de politică.

Alte activități din acest domeniu ar trebui să se axeze pe necesitatea de a dispune de sisteme de protecție socială, de sănătate și de pensii durabile ținând cont de tendințele demografice. În cadrul strategiilor mai largi privind piața forței de muncă, va trebui ca statele membre să continue să implementeze măsuri care cresc participarea pe piața forței de muncă a femeilor, a lucrătorilor în vârstă și tineri, precum și a lucrătorilor migranți. Flexicuritatea, care presupune o abordare echilibrată a contractelor de muncă flexibile, asigurând, în același timp, un sprijin adecvat pentru lucrători, este în prezent dezvoltată de statele membre pentru a răspunde acestor provocări. Statele membre trebuie, de asemenea, să-și continue activitățile de elaborare a unor strategii de învățare continuă, a unor politici eficiente privind piața forței de muncă și a unor sisteme moderne de securitate socială.

3.7. Sărăcia mondială

S-au înregistrat progrese încurajatoare în realizarea obiectivelor de dezvoltare ale mileniului. Sărăcia mondială a scăzut cu aproape 4% din 2000, ceea ce înseamnă că aproximativ 134 de milioane de persoane au ieșit din starea de sărăcie gravă. Procentul de finalizare a ciclului de educație primară a crescut de la 78% în 2000 la 83% în 2005. Calitatea și eficacitatea ajutorului se ameliorează la rândul lor. Cu toate acestea, presiunile asupra durabilității mediului rămân ridicate, în special accesul la resursele esențiale precum apa, lemnul sau terenurile arabile și pot avea efecte dramatice asupra mijloacelor de subsistență ale celor mai săraci, devenind surse de conflicte.

Pe de altă parte, un miliard de persoane trăiesc încă într-o sărăcie extremă. Regiunile în curs de dezvoltare nu reușesc să atingă obiectivul de reducere a mortalității infantile și un sfert dintre copiii din țările în curs de dezvoltare au o greutate insuficientă sau sunt subdezvoltați. Jumătate dintre persoanele din țările în curs de dezvoltare nu au acces la instalații sanitare îmbunătățite. După o diminuare în jurul anului 2000, contribuțiile APD/VNB ale UE-15 au crescut puternic, ducând la o

creștere de la 0,32% la 0,44% între 2000 și 2005. Cu toate acestea, această creștere s-a întrerupt în 2006, când contribuțiile APD/VNB au scăzut la 0,43%, iar UE a rămas ușor în urmă în îndeplinirea obiectivului intermediar pentru 2010.

S-au înregistrat progrese în ceea ce privește evoluția politicilor la nivel comunitar. În decembrie 2005, cele trei instituții ale UE au adoptat „Consensul european privind dezvoltarea”, care situează eradicarea sărăciei în centrul politicii comunitare de dezvoltare. Uniunea Europeană este cel mai mare donator din lume și strategia sa referitoare la Africa acordă prioritate cooperării (Strategia comună UE-Africa 2007). Uniunea Europeană este, de asemenea, foarte activă în regiunea mediteraneană, prin intermediul politicii sale de vecinătate, precum și în cooperarea cu America Latină și cu Asia. S-au întreprins numeroase inițiative politice noi pentru consolidarea coordonării și a coerenței ajutorului acordat de Uniunea Europeană.

La cinci ani de la Summit-ul mondial privind dezvoltarea durabilă (World Summit on Sustainable Development, WSSD 2002), progresele înregistrate în ceea ce privește anumite obiective și ținte ale summit-ului sunt modeste. Cu toate acestea, Uniunea Europeană și statele membre sunt hotărâte să promoveze în mod activ dezvoltarea durabilă în întreaga lume și să se asigure că politicile interne și externe ale UE sunt conforme cu obiectivul dezvoltării durabile mondiale. Acesta este un obiectiv foarte general, iar statele membre tind să se concentreze mai degrabă asupra unor subiecte sau regiuni geografice specifice, care au o importanță specială pentru ele.

În ceea ce privește volumul ajutorului, este încă posibilă atingerea obiectivului intermediar de 0,56% în 2010, în îndeplinirea obiectivului mileniului de 0,7% din VNB până în 2015. Cu toate acestea, este evident că sunt necesare eforturi suplimentare considerabile pentru atingerea acestui obiectiv. Trebuie înfruntate încă multe provocări, în special: dezvoltarea utilizării sprijinului bugetar general ca instrument de distribuție a ajutoarelor; abordarea provocărilor din ce în ce mai mari pe care le constituie migrarea din motive ecologice și persoanele strămutate în interiorul propriei țări; intensificarea angajamentului statelor membre în favoarea inițiativelor privind apa și pădurile; garantarea faptului că elementul ecologic al dezvoltării durabile este luat în considerare în mod corespunzător la alocarea ajutoarelor; eforturile către un sistem internațional de gestionare a mediului, care poate asigura dezvoltarea durabilă și garantarea faptului că politica comercială contribuie la durabilitate. Continuarea cooperării și a coordonării ajutorului este, în mod evident, esențială pentru ca Uniunea Europeană să contribuie decisiv la îndeplinirea obiectivelor de dezvoltare ale mileniului.

4. POLITICI INTERSECTORIALE

4.1. Educația și formarea

Educația și formarea sunt condiții prealabile indispensabile pentru a oferi cetățenilor competențele necesare în vederea atingerii obiectivelor de dezvoltare durabilă. Programul de lucru „Educație și formare 2010” constituie cadrul politic al acțiunilor europene în materie de educație și formare, în care statele membre au convenit asupra a cinci puncte de referință esențiale care trebuie îndeplinite până în 2010, printre care reducerea numărului de elevi care abandonează prematur sistemul de învățământ, creșterea nivelului de educație al tinerilor de 15 ani și creșterea numărului de elevi care finalizează învățământul liceal. Programul vizează ameliorarea calității și a accesului pentru toți. Din ce în ce mai multe state membre

răspund acestor provocări și integrează provocările dezvoltării durabile în sistemele de învățământ. Creșterea procentului aferent învățării continue în UE-25 de la 7,5% în 2000 la 9,6% în 2006 este încurajator în raport cu obiectivul de 12% fixat la Barcelona pentru 2010.

4.2. Cercetare și dezvoltare

Cercetarea și dezvoltarea tehnologică sunt esențiale pentru conceperea soluțiilor inovatoare și perspective necesare pentru realizarea unui progres real în ceea ce privește cele șapte provocări principale. Datele Eurostat arată că investițiile în cercetare și dezvoltare exprimate în procent din PIB au stagnat între 2000 și 2005, la 1,9% în 2005 în UE-15 și la 1,4% în UE-25, departe de obiectivul de 3% din PIB fixat de Uniune Europeană pentru 2010.

Unul dintre obiectivele principale ale celui de-al șaptelea Program-cadru pentru RTD (PC7), lansat în ianuarie 2007, este mobilizarea cercetării europene privind dezvoltarea durabilă⁷. În primul an de implementare, 2007, 40% din acțiunile de cercetare cooperative se referă direct sau indirect la provocările strategiei europene de dezvoltare durabilă. Au fost propuse două inițiative tehnice comune, „Clean Sky”⁸ și „Pile de combustie și hidrogen”⁹. Cincisprezece platforme tehnologice de lucru și paisprezece rețele ERANETS se ocupă, de asemenea, direct de provocările strategiei europene de dezvoltare durabilă. Comisia a elaborat linii directoare privind utilizarea stimulentei fiscale și a achizițiilor publice pentru a impulsiona investițiile în sectorul privat de cercetare și a revizuit cadrul pentru ajutorul de stat destinat sprijinirii activităților de cercetare și dezvoltare și de inovare.

Rapoartele statelor membre arată că majoritatea politicilor naționale de cercetare pun activitățile de cercetare și dezvoltare în serviciul celor șapte provocări principale ale strategiei europene de dezvoltare durabilă, în perspectiva Spațiului European de Cercetare.

Comisia își va continua eforturile pentru a pune activitățile de cercetare și dezvoltare în serviciul dezvoltării durabile, în vederea exploatării sinergiilor între strategia de la Lisabona pentru creștere și locuri de muncă și strategia europeană de dezvoltare durabilă.

4.3. Finanțare și instrumente economice

La nivel comunitar și la nivelul statelor membre se utilizează o mare diversitate de instrumente de piață (impozitele și sistemul de comercializare a certificatelor de emisii) și de stimulente de piață specifice diverselor politici (sprijin financiar pentru cercetare și dezvoltare, inovare și demonstrație referitoare la aspecte specifice) pentru sprijinirea dezvoltării durabile. Există însă și alte posibilități de utilizare a instrumentelor de piață.

În martie 2007, Comisia a adoptat o Carte verde privind utilizarea instrumentelor de piață în politicile privind mediul și energia, iar în cursul anului 2008, Comisia va revizui directiva privind impozitarea energiei¹⁰ și va începe examinarea modalităților

⁷ Decizia nr. 1982/2006/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 18 decembrie 2006 privind al șaptelea program-cadru al Comunității Europene pentru activități de cercetare, de dezvoltare tehnologică și demonstrative (2007-2013) considerentul 29 și anexa 1.

⁸ COM(2007) 315 final.

⁹ COM(2007) 571 final.

¹⁰ Directiva 2000/39/CE a Consiliului.

de identificare și de abandon progresiv al subvențiilor care aduc prejudicii mediului. Comisia a propus o legislație pentru restructurarea impozitării autoturismelor¹¹ și pentru coordonarea impozitării benzinei fără plumb și a motorinei utilizate drept carburant¹².

Fondul European de Dezvoltare Regională și Fondul de Coeziune sunt instrumente financiare majore ale Uniunii Europene care oferă un sprijin financiar considerabil unor domenii-cheie ale strategiei de dezvoltare durabilă, cum sunt schimbările climatice (9 miliarde de euro) și transportul durabil (36 miliarde de euro) pentru perioada 2007-2013. Politica de coeziune aplică principii ale dezvoltării durabile ca „participarea cetățenilor” și „coerența politicilor și a gestionării”, prin includerea tuturor părților interesate de la toate nivelele de guvernare, precum și prin promovarea adoptării unor politici coerente în diverse sectoare.

5. APLICAREA STRATEGIEI ÎN PARTENERIAT

5.1. Comunicarea, mobilizarea factorilor și multiplicarea reușitelor

Strategia europeană de dezvoltare durabilă nu poate funcționa în mod eficient și eficace decât cu condiția de a fi comunicată și implementată corespunzător la toate nivelele societății, prin implicarea cetățenilor, a întreprinderilor și a administrației publice. Atât Uniunea Europeană cât și statele membre au organizat manifestări de sensibilizare a populației și conferințe pe teme specifice cum sunt schimbările climatice, transporturile și sănătatea publică, pentru atingerea acestui obiectiv.

Opiniile exprimate de cetățeni (inclusiv de ONG-uri) reprezintă o perspectivă constructivă și critică în ceea ce privește obținerea rezultatelor și implementarea acestora. Agenda locală 21 și campania europeană pentru orașe durabile au rol de exemple. Forumul părților interesate organizat de CESE în mai 2007¹³ a reunit grupuri din societatea civilă pentru a discuta cu privire la modul în care aceasta poate elabora în continuare soluții constructive pentru schimbările climatice.

Directorii de întreprinderi încep să își dea seama de avantajul concurențial pe care îl conferă adoptarea unei abordări durabile. Dow Jones Sustainability Group Index¹⁴ arată că societățile listate la bursă obțin adesea rezultate superioare celor nelistate. Directorii de întreprinderi iau noi inițiative – European Corporate Leaders Group și European Alliance for Corporate Social Responsibility sunt două dintre acestea, care promovează metode inovatoare de îmbunătățire a performanțelor ecologice și sociale ale întreprinderilor.

5.2. Obținerea de rezultate

Strategia de dezvoltare durabilă din 2006 a introdus o nouă structură de guvernare. În anul precedent, fiecare stat membru a numit un coordonator SDD, iar Comisia a înființat un grup de coordonatori SDD, care lucrează, de asemenea, cu rețeaua europeană pentru dezvoltarea durabilă.

¹¹ COM(2005)261.

¹² COM(2007)52.

¹³ http://www.eesc.europa.eu/stakeholders_forum/index_en.asp

¹⁴ Lansat în 1999, Dow Jones Sustainability Group Index este primul indice mondial care urmărește performanțele financiare ale celor mai avansate societăți în materie de durabilitate din lume.

Eurostat a contribuit la monitorizarea progreselor înregistrate pe baza unui ansamblu cuprinzător de indicatori ai dezvoltării durabile, care în prezent sunt mai bine adaptați la prioritățile și obiectivele strategiei europene revizuite de dezvoltare durabilă¹⁵. Acești indicatori sunt analizați în mod regulat cu Eurostat.

Strategia europeană de dezvoltare durabilă a propus instituționalizarea evaluărilor reciproce ale strategiilor naționale pentru a îmbunătăți identificarea și schimbul de bune practici într-un proces de învățare reciprocă. Comisia a elaborat un manual și în 2007 a cofinanțat evaluarea reciprocă a strategiei naționale de dezvoltare durabilă din Țările de Jos. Această evaluare a constituit o contribuție majoră la revizuirea în curs a strategiei naționale de dezvoltare durabilă a Țărilor de Jos și a avut un impact politic evident. Pentru anul 2008 sunt planificate alte evaluări similare.

CESE a înființat un Observator al dezvoltării durabile (ODD)¹⁶ în septembrie 2006, care a formulat un aviz privind Raportul semestrial de activitate privind strategia europeană de dezvoltare durabilă, adoptat la 11 iulie 2007. Comitetul Regiunilor a formulat un aviz privind promovarea dezvoltării durabile prin învățământ, care urmează să fie adoptat în toamna anului 2007.

Statele membre își actualizează strategiile naționale și intenționează să le alinieze la strategia europeană de dezvoltare durabilă.

6. CONCLUZIE

Concluziile Consiliului European din iunie 2006 au marcat instaurarea unui nou parteneriat între Uniunea Europeană, statele membre, societatea civilă și întreprinderi cu scopul de a coopera pentru atingerea obiectivelor de dezvoltare durabilă.

Prezentul raport de activitate arată că progresele înregistrate sunt modeste, însă că dezvoltarea politicilor la nivel comunitar și la nivelul statelor membre a progresat semnificativ în multe domenii, în special în cel al schimbărilor climatice și al energiei curate. Prioritățile stabilite în strategia din iunie 2006 sunt încă de actualitate. După cum o demonstrează numeroasele exemple din prezentul raport și din anexa care îl însoțește, este necesar să se acorde în continuare atenție implementării strategiei în toate domeniile prioritare.

¹⁵ O listă revizuită a indicatorilor de dezvoltare durabilă este prezentată în anexa la documentul de lucru al serviciilor Comisiei privind strategia de dezvoltare durabilă.

¹⁶ http://www.eesc.europa.eu/sections/sdo/index_en.asp